

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Аманамах Річмелл Бааба, 1969 року народження, громадянка Гани, освіта вища: закінчила у 2010 році Університет науки і технології Кваме Нкрума, м. Кумасі, Гана за спеціальністю «Ділове адміністрування», працює старшим викладачем кафедри бухгалтерської освіти в Університет професійної освіти та розвитку підприємництва Акентен Аппіах-Менк, м. Кумасі, Гана, виконала акредитовану освітньо-наукову програму 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Сумського державного університету Міністерства освіти і науки України, м. Суми від «24» січня 2025 року № 0066-I, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Гриценко Лариси, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри фінансових технологій і підприємництва Сумського державного університету

Рецензентів –

Олексіч Жанни, кандидата економічних наук, доцента, завідувача кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету

Овчарової Наталії, кандидата економічних наук, доцента, старшого викладача кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету

Офіційних опонентів –

Фролова Сергія, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, банківської справи та страхування Сумського національного аграрного університету

Житаря Максима, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

на засіданні «25» березня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Аманамах Річмелл Баабі на підставі публічного захисту дисертації «Корпоративне управління та рівень якості фінансової звітності: медіативна роль внутрішнього контролю, фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту» за спеціальністю (спеціальностями) 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Дисертацію виконано у Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Суми.

Науковий керівник: Макаренко Інна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 4 наукові публікації за темою дисертації, з них: 1 у виданні, яке індексується наукометричною базою Scopus, 3 – що опубліковані у виданнях, які відносяться до переліку наукових фахових видань України, що відповідає вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії:

1. Amanamah R. B. Exploring the impact of board experience diversity on voluntary disclosure: The moderating role of firm size. *Corporate Board: Role, Duties and Composition*, 2024. № 20(3). P. 91–

104. DOI: 10.22495/cbv20i3art9

2. Amanamah R. B. Corporate Governance, Financial Leverage, External Audit Quality, and Financial Reporting Quality in Ghanaian Companies. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2024. № 8(1). P. 43-62. DOI: 10.61093/fmir.8(1).43-62.2024

3. Amanamah R.B. Examining the Moderating Role of Firm Characteristics in the Corporate Governance-Financial Reporting Quality Nexus: Evidence from a Developing Country. *Business Ethics and Leadership*, 2024. № 8(1). P. 28-44. DOI: 10.61093/bel.8(1).28-44.2024

4. Amanamah R.B. The Impact of Firm Age on Independent Audit Committee and Voluntary Disclosure Quality. *African Journal of Applied Research*, 2025. № 11(1). P. 228-256. DOI: 10.26437/ajar.v11i1.847

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Олексіч Жанна, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету:

Актуальність теми дисертації визначена тим, що сучасний економічний простір вимагає від підприємств високої прозорості та ефективності фінансової діяльності. Корпоративне управління відіграє ключову роль у забезпеченні якості фінансової звітності, що є основою довіри інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Внутрішній контроль є важливим елементом корпоративного управління, що забезпечує відповідність фінансової звітності нормативним вимогам та внутрішнім політикам компанії. Система внутрішнього контролю дозволяє своєчасно виявляти фінансові порушення, запобігати шахрайству та підвищувати ефективність фінансового менеджменту. У сучасних умовах саме внутрішній контроль стає ключовим інструментом підтримки високої якості фінансової звітності, особливо в умовах зростання економічної невизначеності.

Проте, на нашу думку варто було б приділити більшу увагу обраним математичним методам та розрахункам, оскільки деякі розрахунки потребують уточнення. Це дозволило б краще висвітлити тему якості фінансової звітності та його місця у корпоративному управлінні.

Але, дисертація Аманамах Річмелл Бааби на тему «Корпоративне управління та рівень якості фінансової звітності: медіативна роль внутрішнього контролю, фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту», яка виконана в Сумському державному університеті є самостійним повноцінним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною у сфері корпоративного управління фінансами та якості надання фінансової звітності. Достовірність отриманих результатів забезпечується фактичними висновками, отриманими на основі застосування сучасних методів дослідження статистичних методів аналізу даних. За актуальністю визначеної проблеми та новизною отриманих результатів, обсягами, рівнем обґрунтувань та відповідності поставленим завданням дисертація Аманамах Річмелл Бааби відповідає відповідним вимогам до рівня наукової кваліфікації здобувача.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Корпоративне управління та рівень якості фінансової звітності: медіативна роль внутрішнього контролю, фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту» відповідає вимогам Постанови Кабінету міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року а її автор Аманамах Річмелл Бааба заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справ, страхування та фондовий ринок».

Овчарова Наталія, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету:

У сучасну епоху глобалізації та посилення конкуренції корпоративне управління відіграє ключову роль у забезпеченні операційної ефективності, стійкості та довіри інвесторів. Одним з найважливіших його аспектів є підготовка якісної фінансової звітності, яка достовірно відображає фінансовий стан компанії та слугує основою для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Дослідження ролі внутрішнього контролю, фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту у забезпеченні якісної фінансової звітності є надзвичайно актуальним. Впровадження ефективних механізмів корпоративного управління сприятиме

підвищенню прозорості бізнесу, зниженню фінансових ризиків та зміцненню довіри до корпоративної фінансової звітності.

Ці фактори підкреслюють актуальність теми дисертаційної роботи Аманамах Річмелл Бааби, її теоретичну цінність та практичну значущість.

Окремо, зазначу декілька недоліків. На нашу думку вибір країн (Гана, Нігерія та ПАР) є дещо обмеженим. Дослідження країн з різними моделями корпоративного управління дозволило б виявити ширший спектр інструментів для його розвитку та підвищення якості фінансової звітності. Окрім цього, дисертація мала б значно більшу наукову цінність, якби автор запропонував систему поетапного реформування корпоративного управління та рівня якості фінансової звітності й визначив конкретні інструменти для поетапного впровадження цих змін. Проте зазначені недоліки в цілому не впливають на якість дослідження.

Дисертація Аманамах Річмелл Бааби на тему «Корпоративне управління та рівень якості фінансової звітності: медіативна роль внутрішнього контролю, фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту», виконана в Сумському державному університеті, є добре структурованим, незалежним та інноваційним дослідженням. У дослідженні представлено інноваційні науково-методичні підходи, а також практичні інструменти для оцінки корпоративного управління та рівня якості фінансової звітності в компаніях Гани, Нігерії та Південної Африки.

Дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Фролов Сергій, офіційний опонент, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Сумського національного аграрного університету:

Тема обрана дисертанткою є безумовно актуальною. У сучасному бізнес-середовищі фінансова звітність є важливим інструментом для оцінки стану підприємства та його перспектив розвитку. Прозоре та достовірне розкриття фінансової інформації сприяє ухваленню обґрунтованих управлінських рішень, що допомагають підвищити ефективність діяльності підприємства. Саме тому якісне розкриття інформації у фінансовій звітності є ключовим фактором для стабільного розвитку компанії та довіри з боку стейкхолдерів.

У цьому контексті корпоративне управління відіграє ключову роль у забезпеченні якості фінансової звітності, сприяючи прозорості, підзвітності та надійності фінансової інформації. Висока якість фінансової звітності є необхідною умовою довіри інвесторів, ефективного розподілу ресурсів та стабільності фінансових ринків. Водночас на рівень фінансової звітності можуть впливати різні чинники, серед яких особливу роль відіграють внутрішній контроль, фінансовий леверидж та якість зовнішнього аудиту.

Окремо варто зауважити, що у дисертаційній роботі не обґрунтовано вибір об'єктів дослідження, а саме Гани, Нігерії та Південної Африки. Враховуючи мету роботи, доцільним було б розширити вибірку, включивши країни, що представляють різні моделі корпоративного управління. Це дозволило б отримати більш комплексний аналіз та забезпечило б ширшу узагальненість результатів. Крім того, порівняння між країнами з різними підходами до корпоративного управління могло б виявити додаткові закономірності та сприяти глибшому розумінню досліджуваної проблематики. Окрім цього, недостатньо обґрунтованим є вибір характеристик рівня корпоративного управління компанією, а саме розмір правління, гендерне різноманіття у складі правління, різноманітність навичок та досвіду членів правління, а також наявність незалежного аудиторського комітету.

Тим не менш, на мою думку дисертація на тему «Корпоративне управління та рівень якості фінансової звітності: медіативна роль внутрішнього контролю, фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту» відповідає встановленим вимогам, а здобувач Аманамах Річмелл Бааба заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» з галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Житар Максим, офіційний опонент, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Київського столичного університету імені Бориса Грінченка:

Ця дисертація досліджує важливу наукову проблему, що стосується взаємозв'язку між корпоративним управлінням і якістю фінансової звітності, які є ключовими для довіри та ефективності фінансових ринків, а також для прийняття обґрунтованих рішень. Корпоративне управління, що включає політики та процедури регулювання діяльності компаній, відіграє важливу роль у забезпеченні етичної поведінки бізнесу та узгодженні інтересів зацікавлених сторін. Незважаючи на значний вплив якості фінансової звітності на рішення інвесторів, недостатньо досліджено складні взаємозв'язки між корпоративним управлінням і якістю звітності, а також посередницьку роль фінансового левериджу та якості зовнішнього аудиту в контексті країн Африки на південь від Сахари. Ця прогалина особливо важлива, враховуючи вплив цих факторів на достовірність фінансової звітності компаній у Гані, Південній Африці та Нігерії. Здобувач зробив значний внесок у розвиток актуальної наукової тематики.

Але незважаючи на якість проведеного дослідження, воно не позбавлене недоліків.

Міжнародна система фінансової звітності є загально визнаною системою звітності, і було обґрунтовано використовувати її як проксі в авторському дослідженні. Однак, одним з обмежень моделі, що включає цю проксі-систему, є те, що вона є основним об'єктом уваги. Якщо компанія впровадила іншу систему звітності або не перебуває в процесі переходу на Міжнародну систему фінансової звітності, вона не може бути застосована.

Дослідження могло б виграти від більш детального вивчення якості фінансової звітності у справах про банкрутство 16, здавалося б, прибуткових банків, які збанкрутували між 2017 та 2019 роками. (включаючи Unibank Ghana Ltd, Royal Bank Ltd, Beige Bank Ltd, Sovereign Bank Ltd та Construction Bank Ltd). У Південній Африці - African Bank і VBS Mutual Bank, а в Нігерії - African International Bank і Skye Bank). Як було зазначено, основними причинами краху були корпоративне управління, відсутність контролю та неналежний нагляд.

Проте, незважаючи на вказані недоліки, дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року а її автор Аманамах Річмелл Бааба заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справ, страхування та фондовий ринок».

Гриценко Лариса, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансових технологій і підприємництва Сумського державного університету:

Приєднуюсь до колег, також вважаю тему дисертації дуже актуальною. Результати обґрунтовані емпіричними дослідженнями. Автором було проведено глибокий та змістовний бібліометричний аналіз, що дозволив виділити центри наукового інтересу до обраної тематики та його динаміку. Наукові результати здобувача висвітлені у достатній кількості праць та апробовані на міжнародних конференціях. Результати дослідження забезпечують важливу інформацію для багатьох зацікавлених сторін, таких як політики, регуляторні органи, керівники компаній та інвестори, оскільки вони дають уявлення про детермінанти, що впливають на доброчесність та якість фінансової звітності.

Незважаючи на те, що в роботі присутні певні недоліки, наприклад обґрунтованість обраних статистичних моделей для аналізу даних та інтерпретації деяких результатів, робота виконана на високому професійному рівні та має достатній рівень наукової новизни.

Відповідно, дисертації Аманамах Річмелл Бааби відповідає вимогам Постанови Кабінету міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року а її автор Аманамах Річмелл Бааба заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справ, страхування та фондовий ринок».

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Аманамах Річмелл Баабі ступінь доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Лариса ГРИЦЕНКО